

ФІЛЬМИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Самойленко С.А., Беспалова Н.В., Липська І.І.
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

Стаття присвячена комплексному аналізу використання фільмів як засобу підвищення мотивації студентів до вивчення іноземних мов. У статті досліджується використання фільмів на заняттях з іноземної мови. Також авторами аналізуються етапи та прийоми роботи з фільмами. Окрім того, у статті наводяться практичні рекомендації щодо використання фільмів. І більш того, визначається їх роль у розвитку комунікативної компетенції студентів.

Ключові слова: мотивація, комунікативна компетенція, фільм, відеоматеріали, відеофільми, сюжет, фрагмент, субтитри, демонстрація.

Постановка проблеми. Найбільш актуальним питанням у сучасній методиці викладання іноземних мов є питання навчання комунікативної компетенції. Складовою частиною комунікативного методу навчання іноземної мови є принцип мотивованості. Використання інноваційних технологій у процесі навчання сприяє підвищенню мотивації студентів до вивчення іноземних мов.

Сучасні технології дають нам все нові та нові можливості вдосконалення процесу навчання іноземних мов за допомогою використання нових форм навчання, однією з яких можна назвати відео заняття.

Аналіз досліджень і публікацій. Наразі існує велика кількість робіт, присвячених проблемам розробки і впровадження інноваційних методик у процес навчання іноземних мов. Цією проблемою займався багато вчених, зокрема: К. Роел (Німеччина), К. Тейлор, Дж. Шерман (Великобританія), Е. Саммерфілд (Сполучені штати Америки), Ю.І. Пассов, О.І. Барменкова (Росія), О.О. Бобильова, І.Б. Красногорова (Україна). Зацікавленість аспектом комунікативності не випадкова, переваги цього методу безперечні, він набуває все більшого значення в процесі навчання іноземних мов [2, с. 3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На даний час серед науковців та викладачів немає одностайної думки з приводу ефективності та доцільності використання фільмів та відеофрагментів під час викладання або вивчення іноземних мов. Деякі з них вважають фільм лише додатковим, допоміжним засобом у навчанні іноземних мов, інші ж вбачають в ньому потужний комунікативно-лінгвістичний базис. Пристаючи до думки останніх, вважаємо за потрібне проаналізувати у даній статті вплив використання фільмів на підвищення мотивації студентів до вивчення іноземних мов.

Мета статті. Головною метою цієї статті є дослідження впливу використання фільмів на підвищення мотивації студентів до вивчення іноземних мов. Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних завдань: дослідити використання фільмів на заняттях з іноземної мови, проаналізувати етапи та прийоми роботи з фільмами та визначити їх роль у розвитку комунікативної компетенції студентів.

Виклад основного матеріалу. Завдання викладача полягає в тому, щоб активізувати пізнавальну діяльність студента в процесі навчання та формування в них умінь англомовного професійного спілкування іноземною мовою, створити умови практичного оволодіння мовою для кожного студента, вибрати такі методи навчання, які б дозволили б кожному виявити свою активність та творчість.

Фільми – це чудовий засіб не тільки для практичного застосування англійської мови, а й також для полегшення процесу міжкультурного навчання.

У наш час англійською мовою розмовляють люди з різних країн та культур в усьому світі. Через великий вплив культури на процес спілкування для вчителів корисним є проведення таких занять та використання таких видів діяльності, які б виявляли як різні діалекти, форми звертання, звичаї, табу та інші складові культури впливають на взаємовідносини між різними групами. Безліч фільмів містять чудові приклади міжкультурного спілкування та є дуже корисними джерелами для викладачів. Додаткові причини для використання фільмів викладачами на заняттях та заохочення учнів до перегляду фільмів англійською мовою такі:

- Фільми поєднують у собі задоволення та навчання, розповідаючи історію, яка захоплює та утримує увагу глядача.

- Фільми одночасно звертаються до різних органів чуття та каналів пізнання. Наприклад, розмовна мова доповнюється візуальними елементами, які полегшують розуміння діалогів та сюжету студентами.

- Студентам демонструється справжня розмовна мова.

- Фільми захоплюють глядачів, звертаються до їхніх почуттів та змушують їх співчувати головним героям.

- DVD диски зазвичай йдуть із субтитрами, що полегшує розуміння та покращує навички читання [6, с. 3].

Хоча фільми не можуть замінити реального спілкування між членами різних культур, вони можуть забезпечити звичайну підготовку до різноманітних сутичок за допомогою сприяння розумінню та розвитку чутливості. «Вивчення стереотипів, етноцентризму та акультурації в теорії може бути плоским та безнатхненним. Та якщо ми відчуємо міжкультурний контакт на власному досвіді, ми почнемо розуміти це» [8, с. 1]. Культура, згідно одного з визначень, – це цінності, традиції, звичаї, мистецтво та інституції, які поділяє між собою група людей, об'єднана однією національністю, расовою належністю, релігією чи мовою. Цікавість до навчання мов професійного спрямування зросла за останні два десятиріччя. На думку Клер Крамч, це є наслідком політичних, та ідеологічних факторів; навіть якщо політики й відчують, що вивчення іноземних мов вирішить соціально-економічні проблеми, викладачі вважають, що для цього мовні курси повинні мати суттєвий культурний зміст. К. Крамч вважає, що у майбутньому викладач іноземної мови буде сприйматися «не тільки як імпресаріо певної мовної діяльності, а й як каталізатор важливої культурної компетенції, що постійно поширюється» [8, с. 3].

Все більш визначними у процесі навчання іноземній мові стають міжкультурні теми, що пока-

зують, як люди з різного оточення спілкуються та взаємодіють. Викладачі можуть скористатися скарбницею фільмів, які стасюються таких явищ, як імміграція, ксенофобія, пристосування до нової культури або дилеми, коли одна людина належить до різних культур. Хоча фільми не можуть замінити реально-го спілкування між членами різних культур, вони можуть забезпечити звичайну підготовку до різноманітних сутичок за допомогою сприяння розумінню та розвитку чутливості. «Вивчення стереотипів, етноцентризму та акультурації в теорії може бути плоским та беззатхненним. Та якщо ми відчуємо міжкультурний контакт на власному досвіді, ми почнемо розуміти це» [8, с. 5]. Міжкультурний контакт за допомогою фільмів надає студентам змогу зрозуміти дії інших людей та співпереживати членам національних меншин. Фільми також яскраво зображують міжкультурні непорозуміння та вигоди расизму.

Існує багате різноманіття фільмів з міжкультурної тематики, і тому викладач повинен переглянути відгуки або подивитися фільм самому, щоб визначити, чи підходить він до певного заняття. Наступні категорії описують культурні елементи лише декількох фільмів придатних до вивчення (Зауважте, що чимало фільмів можуть належати до різних категорій водночас):

- фільми, що сприяють співчуттю іноземцям;
- фільми, що демонструють міжкультурні конфлікти;
- фільми, що стосуються теми расизму;
- фільми, що містять у собі стереотипи;
- фільми про культурні традиції та конфлікти між поколіннями;
- фільми, що стосуються різних моделей поведінки.

Отже, перед викладачем стоїть завдання дати студентам уявлення про життя, традиції, мовні реалії країн, мову яких вони вивчають. Задля цього використовуються відеоматеріали, які сприяють реалізації найважливішої с вимог комунікативної методики «... представити процес оволадення языком как постижение живой иноязычной действительности...» [5, с. 38]. Більш того, використання відеоматеріалів на заняттях сприяє індивідуалізації навчання та розвитку мотивованості мовної діяльності студентів. Це приносить задоволення та надає впевненості у власних силах та бажання до подальшого вдосконалення. Під час використання відеофільмів на заняттях з іноземної мови розвиваються два види мотивації: самомотивація, коли фільм сам по собі є цікавим, та мотивація, яка досягається за допомогою того, що студент може зрозуміти мову, яку вивчає. Залежно від цілей та завдань, що переслідує викладач, студенти можуть подивитися увесь фільм або лише окрему його частину, наприклад, один або два ключові фрагменти, щоб проілюструвати певний лінгвістичний або культурологічний аспект.

Виділяють три основні етапи роботи з відеофільмами:

1. Pre-viewing (переддемонстраційний)
 2. While viewing (демонстраційний)
 3. After/post viewing (постдемонстраційний)
- [1, с. 21].

Метою I етапу є мотивація студентів до вивчення теми, подолання можливих труднощів сприйняття тексту та підготовка студентів до успішного виконання завдання [4, с. 43]. Також знімаються можливі труднощі розуміння шляхом читання і вибіркового аудіювання окремих фрагментів звукового супроводу фільму [3, с. 3]. Завдання, що використовуються перед переглядом фільму виявляють, що студенти вже знають з певної теми та роблять сам перегляд філь-

му більш значущим. Обговорюючи стереотипи під час виконання цих завдань, студенти можуть висловити свій погляд на людину з тієї чи іншої етнічної групи або меншості. Після ж перегляду студенти можуть обговорити наскільки їхні стереотипи співпали з тими, що були показані у фільмі. Не забуваючи про мету навчання та лінгвістичні навички студентів, корисним буде подати учням вступ до фільму або певного фрагменту безпосередньо перед його переглядом. Із цієї метою можна використати анонсові роликки фільмів; студенти спершу дивляться трейлер фільму та розмірковують про деталі фільму. Щоб сконцентрувати увагу на певних характеристиках розмовної мови, студенти слухають аудіо ряд без відео ряду, уявляючи, про що розповідає цей фрагмент. Однак, такі завдання можуть виявитися складними для студентів, які не звикли до таких особливостей автентичної мови, як сильний акцент та діалекти, нечітка вимова, сленг, розмовні та ідіоматичні вирази. Часто буває корисним попередньо подати деякий лексичний матеріал. Наприклад, викладач може роздати списки слів з діалогу або змалювати певний фрагмент та попросити студентів вгадати, якою буде ситуація, спираючись на подані слова [6, с. 6].

Мета II етапу – забезпечення подальшого розвитку мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції студентів з урахуванням їх реальних можливостей іншомовного спілкування, розуміння студентами змісту фільму та активізація розумового процесу діяльності студентів. Демонстрація фільму повинна супроводжуватися активною навчальною діяльністю студентів. Студенти також можуть робити певні записи до фільму, які знадобляться при виконанні завдань під час постдемонстраційного етапу [4, с. 43]. Завдання, що використовуються під час перегляду дають змогу поглибити розуміння фільму та здійснити перевірку цього розуміння. Ось ідея з книги К. Тейлора [9, с. 1], згідно з якою викладач ставить фрагмент фільму без звуку, а лише з англійськими субтитрами (якщо це заважко для рівня знань студентів, субтитри можуть бути і рідною мовою). Потім викладач знову демонструє цей фрагмент фільму як зі звуком, так і з субтитрами, а втретє – тільки зі звуком без субтитрів. Ця техніка особливо підходить до драматичних фрагментів або коли актори розмовляють на діалекті або сленгу, тому що полегшує розуміння та надає впевненості студентам у власних силах. Якщо ж акцент робиться на аудіювання та розуміння окремих слів, викладач може підготувати роздатковий матеріал з виразами, деякі з яких були взяті з фільму, а деякі мають подібну звукову форму. Під час перегляду студенти мають розрізнити, які саме вирази використовуються [6, с. 6-7].

Метою III етапу є створення ситуативної основи для подальшого формування комунікативної компетенції. Ситуативну основу складає зміст відеоматеріалів, особливості сюжету, характеристики героїв.

На цьому етапі використовують вправи, спрямовані на розвиток продуктивних умінь усного мовлення [4, с. 44]. Завдання, що використовуються після перегляду дозволяють студентам перевірити їх розуміння того, що вони переглянули, та використати нові слова. Ці завдання є дуже важливою складовою процесу навчання, адже студенти мають використовувати свої можливості критичного мислення, щоб узагальнити отриману інформацію та представити свої власні ідеї та висновки.

У завданні під назвою «Прихована камера» студенти мають відтворити фрагмент фільму з пам'яті ніби вони є непомітними свідками. Після того, як вони запишуть свої варіанти, вони знову передив-

ляються фрагмент, щоб перевірити та мати можливість поліпшити своє тлумачення.

«Відчуваючи потік» – це завдання, що фіксує емоції героя під час вирішальних сцен фільму, коли конфлікт набуває свого апогею.

«Графік відносин» – завдання, що підходить для діяльності після перегляду фільму, який являє собою цілий комплекс взаємовідносин. Студенти готують графік з іменами усіх головних героїв фільму, їхніми взаємовідносинами та почуттями один до одного. Ця техніка допомагає студентам розмірковувати над фільмом та розібратися у стосунках між героями ще до більш детального обговорення.

«Наростання» – це завдання, що розроблене для огляду сюжету всього фільму. Студенти малюють головне коло, що уособлює кризу. Потім вони опрацьовують події, що призвели до цієї кризи та записують їх в окремих колах під головним, показуючи стрілками причинно-наслідкові зв'язки між ними.

Якщо вивчення міжкультурних зв'язків триває й після перегляду фільму, доречним завданням для продовження буде техніка «Критичного випадку», за допомогою якої аналізується міжкультурне зіткнення на базі непопрозуміння та конфлікту [7, с. 155-156].

Ефективним способом стимулювання співпрацювання студентів героям, чия поведінка може

здаватися незрозумілою, ба навіть негідною, є попросити студентів стати на місце цього героя та написати щоденник від його імені. Таким чином, кожен студент буде задіяний у дискусії з іншими, які пишуть щоденники інших героїв. Підчас цієї ролівої гри кожен зі студентів захищає свого героя, що дає їм усвідомлення іншої точки зору [6, с. 7]. Дотримання послідовності представлення відеоматеріалу і правильне формулювання завдання сприяють ефективності використання відео в процесі навчання англійській мові.

Висновки і пропозиції. Ефективність використання відеофільму залежить не тільки від того, наскільки точно визначене його місце у системі навчання, але й від того, наскільки раціонально організована структура відеозаняття, як навчальні можливості відеофільма співпадають із задачами навчання. Дослідивши використання відеоматеріалів, спостерігаємо такий їх вплив на студентів: керування увагою; вплив на обсяг пам'яті; емоційний вплив, що підвищує мотивацію до навчання, сприяє інтенсифікації навчального процесу та створює сприятливі умови для формування комунікативної (мовної та соціокультурної) компетенції студентів. На нашу думку, подальшого вдосконалення вимагає методика поетапного використання фільмів із субтитрами для ефективного навчання іноземних мов.

Список літератури:

1. Барменкова О.И. Видеозанятия в системе обучения иностранной речи / О.И. Барменкова // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 3. – С. 20-25.
2. Бобильова О.О. Комунікативний метод як метод активації творчих можливостей особистості / О.О. Бобильова // Англійська мова та література. – 2005. – № 26(108). – С. 2-4.
3. Дубинина Т.Г. Использование видео на уроках иностранного языка как средство формирования коммуникативной компетенции учащихся. [Електронний ресурс]: матеріали конф. КГАУ, 2009 / Дубинина Т.Г. – Режим доступу: www.kgau.ru/img/konferenc/2009/105.doc
4. Настольная книга преподавателя иностранного языка / Е.А. Маслыко [и др.] под общ. ред. Е.А. Маслыко. – Минск: Вышэйшая школа, 1996. – 298 с.
5. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. Пособие для учителей иностранных языков / Е.И. Пассов – Москва: Просвещение, 1985. – С. 36-41.
6. Beer J.E. Communicating across cultures: High and low context. Culture at work. [Електронний ресурс]: Communicating across cultures: High and low context. Culture at work. / Beer, J.E. – Режим доступу: www.culture-at-work.com/highlow.html
7. Hofstede's intercultural dimensions. London: Kwintessential. [Електронний ресурс]: Hofstede's intercultural dimensions. London: Kwintessential. – Режим доступу: www.kwintessential.co.uk/intercultural/dimensions.html
8. Kramsch C. The cultural component of language teaching. [Електронний ресурс]: The cultural component of language teaching / C. Kramsch – Режим доступу: <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-01-2/beitrag/kramsch2.htm>
9. Krashen S.D. The natural approach: language acquisition in the classroom. [Електронний ресурс]: The natural approach: language acquisition in the classroom / S.D. Krashen. – Режим доступу: http://www.osea-cite.org/class/SELT_materials/SELT_Reading_Krashen_.pdf
10. Larsen-Freeman D. Language Teaching Methods. Teacher's Handbook for the Video Series. [Електронний ресурс]: The natural approach: language acquisition in the classroom. / S.D. Krashen. – Режим доступу: http://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/language_teaching_methods_teachers_handbook.pdf
11. Larson C.U. Persuasion: Reception and responsibility. 12th ed. Boston: Wadsworth. [Електронний ресурс]: Persuasion: Reception and responsibility. 12th ed. Boston: Wadsworth / C. U. Larson – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=xkoXBAAAQBAJ&pg=PA44&lpg=PA44&dq=Persuasion:+Reception+and+responsibility.12th+ed.+Boston:+Wadsworth.&source=bl&ots=eYryCLtW0X&sig=VM0dHSpAUyq5chKHUJ43uqJrlbA&hl=uk&sa=X&ei=CEfJVO-%209LcX2Usz3gYgN&ved=0CFEQ6AEwCA#v=onepage&q=Persuasion%3A%20Reception%20and%20responsibility.12th%20ed.%20Boston%3A%20Wadsworth.&f=false>
12. Roell Ch. Intercultural Training with Films / Ch. Roell // English Teaching Forum, November 2, 2010, Germany, v. 48, n. 2, p. 2-15. – 2010. – P. 3-9.
13. Sherman J. Using authentic video in the language classroom / J. Sherman – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 198 p.
14. Summerfield E. Crossing cultures through film. / E. Summerfield – Yarmouth, ME: Intercultural Press, 1993. – 306 p.
15. Taylor K. Using DVD and video in your ESL class: Part two [Електронний ресурс]: An ELT notebook / K. Taylor. – Режим доступу: http://eltnotebook.blogspot.com/2007/01/using-dvd-and-video-in-your-esl-class_05.html
16. Van Abbé D. Audio-lingual methods in modern language teaching in Dutton B. / D. Van Abbé – Режим доступу: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09523987108548690?journalCode=remi19>

Самойленко С.А., Беспалова Н.В., Липская И.И.
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ФИЛЬМЫ КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ К ИЗУЧЕНИЮ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Аннотация

Статья посвящена комплексному анализу использования фильмов как средства повышения мотивации студентов к изучению иностранных языков. В статье исследуется использование фильмов на занятиях по иностранному языку. Также авторами анализируются этапы и приёмы работы с фильмами. Кроме того, приводятся практические рекомендации касательно использования фильмов. И более того, определяется их роль в развитии коммуникативной компетенции студентов.

Ключевые слова: мотивация, коммуникативная компетенция, фильм, видеоматериалы, видеофильмы, сюжет, фрагмент, субтитры, демонстрация.

Samoilenko S.A., Bepalova N.V., Lypska I.I.
Dnipropetrovsk Alfred Nobel University

FILMS AS MEANS OF INCREASING STUDENTS' MOTIVATION TO FOREIGN LANGUAGES LEARNING

Summary

The article has been devoted to complex analysis of the usage of films as means of increasing students' motivation to foreign languages learning. In the article the use of films during the foreign language lessons has been investigated. Furthermore, the stages and methods of work with films have been analyzed by the authors. Besides, the practical piece of advice on the usage of films has been given. Moreover, the role of films in the development of students' communicative competence is been determined.

Keywords: motivation, communicative competence, film, video materials, video films, plot, scene, subtitles, viewing.

УДК 37.013.42.

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ВАЖКОВИХОВУВАНИХ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ

Силкіна С.А.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

У даній статті розкриваються основні компоненти системи соціально-педагогічної підтримки важковиховуваних підлітків в умовах сільської школи, подана характеристика Комплексної програми, через яку була реалізована зазначена система. Описані основні етапи взаємодії соціального педагога сільської загальноосвітньої школи з важковиховуваними підлітками, їх батьками, а також учителями освітнього закладу.

Ключові слова: «важковиховуваність підлітків», важкі діти, клуб, комплексна програма, соціально-педагогічна діяльність з важковиховуваними підлітками.

Постановка проблеми. Проблема соціального життя людини, яка проживає у непростих соціальних і економічних умовах сучасного села, є актуальною, як для суспільства, яке стабільно розвивається, так і для кризового суспільства. Серед низки існуючих проблем важливого значення набуває соціально-педагогічна робота в школі саме з важковиховуваними підлітками. Дана категорія учнів є особливою і потребує спеціально розроблених шляхів, форм та методів щодо вирішення низки існуючих проблем. Часто незнання індивідуально-психологічних особливостей важковиховуваних підлітків, неврахування специфіки поведінки цих дітей призводить до того, що такі діти стають дезадаптованими.

В даний час проблема важких дітей особливо актуальна, тому що зростає кількість підлітків, що здійснюють аморальні вчинки та ведуть асоціальний спосіб життя. Саме тому, інтерес до проблеми поведінки з відхиленням значно зріс, що й обумо-

вило необхідність більш ретельного пошуку подолання проблем даної категорії учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Причини появи, проблеми та потреби важковиховуваних підлітків досліджуються в працях О. Полякової [6], А. Капської [8], В. Оржеховської [5], Л. Мардахаєва [4], В. Сорочинської [7]. Особливості соціально-педагогічної діяльності з даною категорією учнів в умовах сільської школи розглядала М. Гурьянова [1]. Однак, у системі соціально-педагогічної діяльності з важковиховуваними підлітками існує протиріччя між теоретичними розробками проблеми роботи з такими дітьми та її практичним впровадженням.

Мета статті: розкрити сутність та зміст системи соціально-педагогічної підтримки важковиховуваних підлітків в умовах сільської школи.

Виклад основного матеріалу. Вивчення педагогічних, соціально-педагогічних, психологічних наукових джерел показало, що проблему «важких